

WWF Ελλάς
Λεμπέση 21
Αθήνα 11743

Τηλέφωνο: 210 3314893
Fax: 210 3247578
tnantsou@wwf.gr
www.wwf.gr

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΕ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Σχέδιο σε διαβούλευση: Σχέδια ΚΥΑ για τη θεσμοθέτηση και υλοποίηση 8 Σχεδίων Δράσης Ειδών και τύπων Οικοτόπων Κοινοτικού Ενδιαφέροντος

Υπουργείο: Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Φάση: Δημόσια διαβούλευση 15 Ιουλίου – 14 Αυγούστου 2020

Επικοινωνία: Θεοδότα Νάντσου, επικεφαλής πολιτικής

Το WWF Ελλάς χαιρετίζει την πρωτοβουλία του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στο πλαίσιο του έργου LIFE-IP 4 NATURA, για την προώθηση της θέσπισης Εθνικών Σχεδίων Δράσης για σημαντικά είδη και τύπους οικοτόπων, τόσο ενωσιακού όσο και εθνικού ενδιαφέροντος. Το WWF Ελλάς αποτελεί εταίρο του Υπουργείου στο ως άνω έργο, συμμετείχε στην ομάδα εργασίας για την ανάπτυξη των προδιαγραφών σύνταξης των Σχεδίων Δράσης, είχε την ευθύνη για την εκπόνηση ενός εκ των Σχεδίων Δράσης (για το είδος *Pelophylax cerigensis*) και επιθυμεί να συνεισφέρει περαιτέρω στον δημόσιο διάλογο συμμετέχοντας στην παρούσα διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης επί των σχεδίων κ.υ.α. έγκρισης οκτώ (8) Εθνικών Σχεδίων Δράσης ειδών και τύπων οικοτόπων.

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα γενικά σχόλια αφορώντα σε όλα τα σχέδια κ.υ.α. (I) και άλλα ειδικότερα για δύο σχέδια κ.υ.α. έγκρισης Εθνικού Σχεδίου Δράσης (II).

I. Γενικά σχόλια

Τα είδη και ο τύπος οικοτόπου των υπό διαβούλευση σχεδίων κ.υ.α. έγκρισης Εθνικών Σχεδίων Δράσης ανήκουν στα παραρτήματα της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ και της οδηγίας για τα πουλιά 2009/147/ΕΕ και χρήζουν αποτελεσματικής προστασίας. Οι υποστηρικτικές μελέτες των σχεδίων κ.υ.α. που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο της δράσης Α.1 του έργου LIFE-IP 4 NATURA, τέθηκαν πριν από την οριστικοποίησή τους σε διαβούλευση με τις κύρια εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ειδικούς και φορείς (<https://edozoume.gr/nea/>) και προβλέπουν μία σειρά από δράσεις/μέτρα διατήρησης, οι οποίες στην πλειοψηφία τους διατηρήθηκαν στα σχέδια κ.υ.α. (με την εξαίρεση του Σχεδίου Δράσης για το Αγριόγιδο των Βαλκανίων).

Εντούτοις, παρακαλούμε όπως μας γνωστοποιήσετε την αιτιολογία της διοίκησης βάσει της οποίας αφαιρέθηκαν δράσεις που περιλαμβάνονταν στις υποστηρικτικές μελέτες και μάλιστα με υψηλή και άμεση ή μεσοπρόθεσμη σπουδαιότητα και εφαρμογή. Πολλώ δε μάλλον, όταν τέτοιες δράσεις δεν προκαλούν κόστος για το Δημόσιο (π.χ. η δημιουργία ΚΑΖ, όπως προβλέπεται στις Δράσεις 4.2.1-4.2.4 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Αγριόγιδο των Βαλκανίων) ή αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση άλλων δράσεων (π.χ. η οργάνωση - παραγωγή βάσεων δεδομένων πληθυσμών - ενδιαιτημάτων - πιέσεων/απειλών, όπως προβλέπεται στη Δράση 6.1.1 του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την πέστροφα).

Σχετικά με τη διάρκεια των Σχεδίων Δράσης (άρθρο 5 παρ. 1 σχεδίων κ.υ.α.), επιβάλλεται να **θεσπιστεί ομοιόμορφα η εξαετής διάρκεια όλων των Σχεδίων Δράσης**, όπως προβλέπει άλλωστε και το σχέδιο κ.υ.α. για τον «Καθορισμό των Προδιαγραφών και του Περιεχομένου των Σχεδίων Δράσης Ειδών και Τύπων Οικοτόπων στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60 Α)».

Λαμβάνοντας, κατ' αρχήν, υπόψη ότι οι υποστηρικτικές μελέτες των σχεδίων κ.υ.α. αποτελούν ολοκληρωμένες και επίκαιρες μελέτες για την κατάσταση των ειδών και τύπου οικοτόπου (όπου υπάρχει διαθέσιμη γνώση), με στόχους και αξιολόγηση των πιέσεων και των απειλών που δέχονται τα είδη ή οι τύποι οικοτόπου και περιλαμβάνουν το σύνολο των κατάλληλων δράσεων/μέτρων που είναι απαραίτητες προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι απειλές και να επιτευχθούν οι στόχοι διατήρησης, θα ήταν σκόπιμο να εγκριθούν αυτοτελώς με απόφαση του ΥΠΕΝ, ή να ενσωματωθούν ως παράρτημα και αναπόσπαστο μέρος των σχεδίων κ.υ.α. Σε κάθε περίπτωση, ο σκοπός θα ήταν οι πλήρεις μελέτες να τύχουν της δέουσας αναγνώρισης προκειμένου, όπως εν τοις πράγμασι συμβαίνει με τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, να επιτελέσουν τον σημαντικό ρόλο της τεκμηρίωσης και της παροχής κατευθύνσεων ως προς, για παράδειγμα, ειδικότερες δράσεις έρευνας και διατήρησης από εμπλεκόμενους φορείς, ή σχετικά νέα έργα με πιθανώς ισχυρό συμπληρωματικό χαρακτήρα (για το οποίο η "θεσμική" τεκμηρίωση στόχων και δράσεων μπορεί να αποτελεί σημαντικό κριτήριο επιλεξιμότητας), ή το συντονισμό και επίτευξη συνεργειών ανάμεσα σε δράσεις που υλοποιούνται από διάφορους φορείς.

Τα Σχέδια Δράσης αποσκοπούν στην επίτευξη του σκοπού της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ, ήτοι τη διατήρηση ή την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης των ειδών και τύπων οικοτόπων. Ωστόσο, μεταξύ των σχεδίων κ.υ.α. απαντώνται διαφοροποιήσεις (ανάλογα και με το βαθμό γνώσης για την κατάσταση του είδους/τύπου οικοτόπου). Προτείνεται να διατυπωθεί κατ' ελάχιστον με επαρκή σαφήνεια ο μακροπρόθεσμος σκοπός των σχεδίων κ.υ.α., δηλαδή η προστασία και η διατήρηση ή αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση εκάστου είδους/τύπου οικοτόπου. Αντίθετα, διατυπώσεις όπως αυτή του άρθρου 2 παρ. 1 του σχεδίου κ.υ.α. για την έγκριση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το αγριόγιδο ("*σκοπός του ΕΣΔ για το Αγριόγιδο των Βαλκανίων είναι η συμβολή στη διασφάλιση της επιβίωσης του είδους στην Ελλάδα*") δεν κρίνονται επαρκείς.

Επιπλέον, σύμφωνα με το σχέδιο κ.υ.α. για τον «Καθορισμό των Προδιαγραφών και του Περιεχομένου των Σχεδίων Δράσης Ειδών και Τύπων Οικοτόπων στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων του ν. 3937/2011(ΦΕΚ 60 Α)», που είχε τεθεί σε δημόσια διαβούλευση στις αρχές του 2019¹ και εκκρεμεί μέχρι σήμερα η έκδοσή της σχετικής κ.υ.α. για τη θεσμοθέτηση των προδιαγραφών αυτών, οι ειδικότεροι στόχοι των Σχεδίων Δράσης θα πρέπει να είναι *συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, επιτεύξιμοι, ρεαλιστικοί και χρονικά προσδιορισμένοι*. Ωστόσο, δεν φαίνεται όλα τα σχέδια κ.υ.α. να ικανοποιούν τις προϋποθέσεις αυτές. Για παράδειγμα, το κείμενο της υποστηρικτικής μελέτης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το αγριόγιδο περιελάμβανε ποσοτικούς στόχους, οι οποίοι δεν συμπεριλήφθηκαν στο σχέδιο κ.υ.α.

Όσον αφορά τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες και Φορείς (άρθρο 3 σχεδίων κ.υ.α.), εφόσον γίνεται αναφορά στον ΟΦΥΠΕΚΑ, θα πρέπει να γίνει αναφορά και στις ΜΔΠΠ που θα αντικαταστήσουν τους ΦΔΠΠ σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Επίσης, εφόσον πρόκειται για είδος που τυγχάνει διεθνούς προστασίας, όπως είναι η *Caretta caretta*, θα έπρεπε να γίνει αναφορά και σε διεθνείς εμπλεκόμενους φορείς, όπως είναι το RAC/SPA (Regional Activity Centre for Specially Protected Areas). Επιπρόσθετα, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και εφαρμοσιμότητας των

¹ Ανακτήθηκε από: <http://www.opengov.gr/minenv/?p=9859>

Σχεδίων Δράσης είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστούν οι αρμοδιότητες και ο τρόπος συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων Υπηρεσιών και Φορέων (άρθρο 4 σχεδίων κ.υ.α.).

Αποτελεί κομβικής σημασίας ζήτημα η διασφάλιση της λήψης επαρκών μέτρων για την επίτευξη των σκοπών των σχεδίων δράσης και πιο συγκεκριμένα για τη διατήρηση των ειδών/τύπων οικοτόπων. Παρόλα αυτά, δεν προκύπτει σαφώς από τα σχέδια των κ.υ.α. η διαδικασία λήψης και εφαρμογής των θεσμικών μέτρων που προβλέπονται. Συναφές είναι και το ζήτημα της διασφάλισης της αποτελεσματικότητας των δράσεων/μέτρων που προτείνονται. Για να επιτευχθεί ο βέλτιστος βαθμός αποτελεσματικής εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων, προτείνεται να ενημερωθούν εγκαίρως οι κατά τόπους και καθ' ύλην αρμόδιες αρχές και να ενεργοποιηθούν άμεσα οι σχετικοί μηχανισμοί φύλαξης. Η τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση της επίτευξης ή μη των στόχων βάσει των δεικτών που έχουν τεθεί αποτελεί προαπαιτούμενο για την αποτελεσματική προστασία των ειδών/τύπων οικοτόπων. Προτείνεται, να συμπεριληφθεί ομοιόμορφα στο άρθρο 5 όλων των σχεδίων κ.υ.α. η πρόβλεψη ότι *“3. Η αναθεώρηση του ΕΣΔ είναι εφικτή μέσα στην περίοδο εφαρμογής του και συγκεκριμένα κατά τη μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση του, σε περίπτωση αλλαγών στα δεδομένα”* με την περαιτέρω προσθήκη πρόβλεψης για τη δυνατότητα έκτακτης αναθεώρησης κατά τη διάρκεια του Σχεδίου Δράσης εφόσον προκύψει σχετική ανάγκη. Οι αναφορές του προγράμματος παρακολούθησης και η τελική αξιολόγηση του ΕΣΔ θα πρέπει να είναι δημόσια διαθέσιμες.

Τέλος, δεν προκύπτει σαφώς πώς σηματοδοτείται η έναρξη εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης (άρθρο 7 σχεδίων κ.υ.α.), εφόσον δεν περιλαμβάνεται σε αυτό κάποιο χρονοδιάγραμμα ή προθεσμία για την υλοποίηση των αναφερόμενων σε αυτό δράσεων/μέτρων. Προτείνεται να συμπεριληφθεί, αν όχι αναλυτικό χρονοδιάγραμμα, τουλάχιστον σαφής αναφορά - στο μέτρο του δυνατού - σχετικά με τον τρόπο και χρόνο υλοποίησης των προβλεπόμενων δράσεων/μέτρων. Για παράδειγμα, να τεθεί προθεσμία εντός της οποίας οι αρμόδιοι φορείς θα δημοσιοποιήσουν σχέδιο υλοποίησης των δράσεων/μέτρων με αναφορά στους φορείς υλοποίησης και τον αντίστοιχο προϋπολογισμό.

II. Ειδικότερα σχόλια ανά σχέδιο κ.υ.α. έγκρισης Εθνικού Σχεδίου Δράσης

1. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη θαλάσσια χελώνα (*Caretta caretta*) στην Ελλάδα

Άρθρο 2 - Σκοπός - Στόχοι

Άρθρο 2 παρ. 3: Ελλείπει από τον κατάλογο η δέσμη μέτρων του Άξονα 6 της μελέτης “Συντονισμός εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου για την προστασία των χελωνών και η ενίσχυση στρατηγικών δικτύωσης αρμόδιων φορέων για την προστασία τους σε μεσογειακό επίπεδο”. Όπως είχαμε σχολιάσει και στη διαβούλευση επί της μελέτης, ο άξονας αυτός εμπεριέχει μία πολύ σημαντική δράση, την δράση υπ’ αριθ. “6.1. Επισκόπηση υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου για την προστασία των θαλάσσιων χελωνών και κάλυψη κενών που υφίστανται (όπως θέσπιση ποινικών και διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις πρόκλησης εσκεμμένης βλάβης σε χελώνες, φωλιές, αβγά, βιοτόπους κλπ.), μέτρα εφαρμογής νομοθεσίας κλπ.”, η οποία θα έπρεπε βέβαια να αποτελέσει τμήμα της βασικής τεκμηρίωσης του Σχεδίου Δράσης, και όχι προτεινόμενη δράση. Προκειμένου, δηλαδή, να προταθούν θεσμικά μέτρα σε διάφορους στόχους θα πρέπει να είναι σαφές το αν δεν υπάρχουν μέτρα ή υπάρχουν και είναι ανεπαρκή (ή είναι μη αποτελεσματική η εφαρμογή τους κλπ). Μόνο μέσα από μια τέτοια αξιολόγηση μπορεί το Σχέδιο Δράσης να είναι πιο συγκεκριμένο στο τι προτείνει (πχ από την επικαιροποίηση εγκυκλίου μέχρι τη θεσμοθέτηση ρυθμίσεων). Η αναφορά στη δέσμη μέτρων α/α 6 “Καθορισμός θεσμικού πλαισίου” του Παραρτήματος II του παρόντος σχεδίου κ.υ.α. δεν επαρκεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - Μέτρα για την επίτευξη των στόχων

α/α 1 Πέρα από την προστασία φωλιών, κρίνονται απαραίτητες οι εξής δράσεις:

(α) η δημιουργία βάσης δεδομένων με τα βασικά δεδομένα ωτοκίας ανά την επικράτεια (αριθμός φωλιών/έτος στα διακριτά τμήματα της κάθε παραλίας ωτοκίας, ετήσια εκτίμηση του αριθμού των νεοσσών που έφτασαν στη θάλασσα, αλλά και φυσικοχημικές παραμέτρους των παραλιών ωτοκίας εφόσον καταγράφονται). Η βάση δεδομένων θα πρέπει να είναι δημόσια και ελεύθερα προσβάσιμη στους εμπλεκόμενους φορείς που ασχολούνται με δράσεις προστασίας και διαχείρισης της θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* (υπηρεσίες ΥΠΕΝ, περιφέρειες που εμπλέκονται στην αδειοδότηση δράσεων, φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, ΜΔΠΠ, ΜΚΟ, ερευνητικά ιδρύματα), και

(β) η διαμόρφωση και υιοθέτηση κοινού εθνικού πρωτοκόλλου παρακολούθησης.

α/α 2 Απουσιάζουν αν και κρίνονται σημαντικές, οι αναφορές (α) στη σχέση ανάμεσα στο παρόν Σχέδιο Δράσης και στα υπό εκπόνηση Σχέδια Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, (β) στην εκπόνηση μελέτης για τις αμμοθίνες και (γ) στην υλοποίηση μέτρων αποκατάστασης (υψηλής σημαντικότητας αλλά μεσοπρόθεσμης εφαρμογής).

α/α 3 Απουσιάζουν οι προβλέψεις για (α) την εκπόνηση σχετικής μελέτης, (β) την έκδοση σχετικού Κανονισμού και (γ) την εφαρμογή του για τη μείωση οχλήσεων στις θαλάσσιες χελώνες από τα πλοία αναψυχής στον Κόλπο Λαγανά (πολύ υψηλή άμεση) και για ταχύπλοα στο Ρέθυμνο (μέτρια/μεσοπρόθεσμη), και (δ) την κατάρτιση σχεδίου αντιμετώπισης εκτάκτων απειλών. Επίσης, απουσιάζει από τον κατάλογο η ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων για τη μείωση του κινδύνου από εγκαταλελειμμένα αλιευτικά εργαλεία, όπως προτείνεται από το GFCM και δράσεις συστηματικού καθαρισμού από τέτοια εργαλεία σε περιοχές κοντά σε περιοχές ωτοκίας.

Σημείο 3.1. Κρίνεται σκόπιμο να συμπεριληφθεί πέρα από την επαγγελματική και η ερασιτεχνική αλιεία.

α/α 4 Στις δέσμες μέτρων της μελέτης αναφέρεται γενικώς η κάλυψη κενών, και όχι μόνο για την αλληλεπίδραση αλιείας-χελώνας όπως εξειδικεύεται στο Παράρτημα. Προτείνεται να προστεθεί και μελέτη για τον εντοπισμό των καταρχήν πιο ευάλωτων περιοχών αναπαραγωγής στην κλιματική αλλαγή, λαμβάνοντας υπόψη τα μοντέλα θερμοκρασίας, βροχοπτώσεων, ανόδου της στάθμης της θάλασσας με συνεπακόλουθη διάβρωση παραλιών ή μείωση του διαθέσιμου χώρου και επέκτασης εισβλητικών ειδών. Η μελέτη έχει σχετική πρόβλεψη (υψηλή/ μεσοπρόθεσμη), αλλά μόνο για τον αντίκτυπο στην αναπαραγωγική συμπεριφορά και επώαση αυγών, η οποία θα πρέπει να συμπεριληφθεί και στο παρόν σχέδιο της κ.υ.α.

Σημείο 4.1. Η δράση θα πρέπει να συμπληρωθεί ώστε της μελέτης να έπονται συγκεκριμένα μέτρα ή έστω ο σχεδιασμός συγκεκριμένων μέτρων για εφαρμογή σε επόμενο κύκλο του Σχεδίου Δράσης με επικαιροποιημένα στοιχεία για την Ελλάδα. Επιπλέον, εφόσον δεν προβλέπονται μέτρα, δεν τεκμηριώνεται επαρκώς η ανάγκη για ετήσια παρακολούθηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΔ ΓΙΑ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΧΕΛΩΝΑ

Δέσμη μέτρων α/α 5 Παρόμοιες δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης αλιέων έχουν γίνει και στο παρελθόν και μάλιστα υπάρχει και σχετικό εγχειρίδιο οδηγιών που έχει εκδοθεί από το RAC/SPA. Χρειάζεται συνεπώς πιο στοχευμένη περιγραφή.

Δέσμη μέτρων α/α 6 Προτείνεται στις περιοχές εφαρμογής της δράσης “Τακτική επικαιροποίηση της ΚΥΑ 56468 ΕΞ 2020 για τη χρήση των βιοτόπων αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας για

δραστηριότητες αναψυχής και πρόβλεψη διοικητικών κυρώσεων για την περίπτωση παραβάσεων” να προστεθεί στο τέλος “και όπου χρειάζεται”.

2. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα πτωματοφάγα είδη ορνιθοπανίδας Γυπαετό (*Gypaetus barbatus*), Όρνιο (*Gyps fulvus*) και Μαυρόγυπα (*Aegypius monachus*) στην Ελλάδα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - Μέτρα για την επίτευξη των στόχων

α/α 1

Σημείο 1.1. Προτείνεται η φράση “σε αποδεδειγμένα επικίνδυνους ΑΣΠΗΕ που έχουν καταγραφεί περιστατικά πρόσκρουσης” να αναδιατυπωθεί ως εξής “σε ΑΣΠΗΕ που έχει καταγραφεί τουλάχιστον ένα περιστατικό πρόσκρουσης γύπα”. Όμοια προτείνεται, και στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ - ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΔ ΓΙΑ ΤΑ ΤΡΙΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ, δέσμη μέτρων α/α 1, δράση 1η.

α/α 3

Σημείο 3.5. Δεν διευκρινίζεται αν θα αξιοποιηθούν οι υπάρχοντες χάρτες ευαισθησίας. Έχουν ήδη δημιουργηθεί 2 χάρτες για τη Θράκη (WWF Ελλάς, 2013 & Vasilakis et al. 2016), ένας για την Κρήτη (Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης - Πανεπιστήμιο Κρήτης) και ένας σε εθνικό επίπεδο (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, 2010).